

часи правління Богдана Хмельницького, який вже після перших перемог 1648 р., за порадою з полковниками та ієрархічними православного духовенства, прийняв рішення про звернення по військову допомогу до Москви. Дедалі наполегливіше гетьман і його послі просили Москву взяти Україну під "високу государеву руку" і тримати її "від неприятелів в обороні". Проте російський цар не наважувався подати військову допомогу Україні, побоюючись війни з Польщею. З іншого боку, царя лякала перспектива зближення гетьмана з Кримом і Туреччиною. Україні було дозволено лише безмитно купувати в Росії хліб і сіль, відкрити кордон для українських біженців. Наприкінці 1653 р. Росія досить зміцніла, щоб вступити у війну з Польщею. Вже в червні цар сповістив про свою згоду взяти під свій протекторат Військо

Запорозьке. Земський собор 1 жовтня 1653 р. прийняв рішення про розірвання договору з Польщею і про те, що "гетмана Богдана Хмельницького и все Войско Запорожское с городами их и землями принять под свою государеву високою руку...". Отже, союз України з Росією був об'єктивно обумовленим, неминучим. На цей крок гетьман погодився, коли всі інші дипломатичні зусилля захисту суверенітету України виявилися непродуктивними. Богдан Хмельницький і козацька старшина не були впевнені, що усна домовленість виконуватиметься російською стороною. Вони бажали юридичного оформлення договору, письмового закріплення прав і обов'язків сторін, збереження суверенітету Української держави. Тож, рішення Земського собору від 1 жовтня 1653 р. і Переяславської ради від 8 січня 1654 р. були закріплені письмовим договором. Укази царя під пунктами Б. Хмельницького і три жалувані грамоти за своєю юридичною природою є ратифікаційними актами. Уряд Олексія Михайловича та його наступники, і навіть такі руйнівники прав України, як Петро I та Катерина II, розглядали ці документи як договір, а Березневі статті називали договірними статтями.

Існують так звані спірні території, на які претендують кілька держав. Як правило, такі «гарячі точки» є наслідком штучного проведення кордонів, які не враховують національних ознак. Часто це пов'язане з колоніальним минулим країн. Звідти беруть початок регіональні збройні конфлікти. Можливо, саме тому, сучасний стан на території України по відношенню такої держави як Російська Федерація є доволі напруженим.

**Сасаця Катерина Варганівна,
курсант 2 курсу ННІПФ ПСКМ
НАВС**

**Науковий керівник:
Тихомиров Д.О. старший викладач
кафедри теорії держави та права
НАВС, кандидат юридичних наук**

ФЕДЕРАЦІЯ ТА ЇЇ ВИДИ

Форма державного устрою — це елемент форми держави, який визначає територіальну

організацію держави, спосіб поділу території держави на складові частини та порядків взаємовідносин між собою і з державою у цілому.

Форма державного устрою показує:

з яких частин (адміністративно-територіальні одиниці, автономії чи суверенні держави) складається внутрішня структура держави; який правовий статус цих складових частин і характер їх співвідношення; як будуються відносини між центральними і місцевими державними органами; в якій формі виражаються інтереси кожної нації, яка проживає на території країни.

Федерація - союзна держава, що поєднує кілька держав або державних утворень (землі, кантони, штати, автономні республіки і т.д.), кожне з яких має свої органи державної влади (законодавчі, виконавчі і судові). На відміну від конфедерації вона володіє своїм власним суверенітетом, федеративними органами державної влади, федеративною конституцією, армією, системою федеративних податків. При цьому не можна забувати, що федерація - саме союзна держава, і її суверенітет вторинний стосовно суверенітету вхідних у неї державних одиниць.

Для федерації притаманні такі основні ознаки:

1. наявність спільної території, яка складається із територій — суб'єктів федерацій, які мають власний адміністративно-територіальний поділ;

2. наявність загальної конституції федерації та конституцій її суб'єктів, які наділені правом видавати нормативно-правові акти, зміст яких повинен відповідати законодавству федерації, а дія поширюватися виключно на їх території;

3. наявність федерального двопалатного парламенту та парламентів суб'єктів федерацій, федерального уряду та відповідних органів управління суб'єктів федерацій;

4. наявність подвійного громадянства (якщо інше не передбачено конституцією), тобто кожний громадянин вважається одночасно і громадянином федерації, і громадянином суб'єкта федерації;

5. наявність трьох рівнів повноважень органів влади, а саме виключних повноважень федерації, виключних повноважень суб'єктів федерації та сумісної компетенції;

6. державні утворення об'єднані у федерацію на підставі союзного договору, зберігаючи при цьому право на самовизначення і вихід із федерації;

7. наявність загальнофедеральної податкової, митної та фінансово-грошової систем;

8. наявність загальних збройних сил;

Суб'єкти федерації можуть мати зовнішні ознаки суверенітету (гімн, герб, прапор), але вони не володіють повним суверенітетом і не можуть бути суб'єктами міжнародного права, хоча у випадках договірних міжнародних відносин федерація може виступати як в цілому, так і кожний із її суб'єктів самостійно.

Вони можуть бути формально (юридичне) визнаними, а фактично втратити певні свої суверенні права. До федерацій відносяться США, Російська Федерація, ФРН. До останнього часу в світі існувало 18 федерацій, три з них розпались: СРСР, Чехословаччина, Югославія.

Нині у світі налічується більше двох десятків федеративних держав. Вони утворені на різних підставах, мають різний устрій, різний ступінь розвитку тощо (Російська Федерація, США, ФРН, Індія, Бельгія, Австрія, Швейцарія, Мексика, Канада та ін.). Розрізняють федерації, побудовані за національною і територіальною ознаками.

У федеративних державах на конституційному рівні розмежовуються повноваження між центральними органами влади й органами влади суб'єктів федерації. Це сприяє (поряд із поділом державної влади на три "гілки") децентралізації та поділу влади, що запобігає її концентрації. Як правило, до відання загальнофедеральних органів влади належать зовнішня політика, оборона країни, економічна, соціальна й ідеологічна політика, прийняття загальнофедерального законодавства, регулювання торгівлі, транспорт і комунікації; до компетенції органів влади суб'єктів федерації входить вирішення питань формування органів влади на своїй території, прийняття свого законодавства, іноді податкова політика. У рамках федерації різними способами вирішується питання про належність природних ресурсів і, відповідно, про право на регулювання й одержання доходів від цих об'єктів. Під юрисдикцію федерації природні ресурси потрапляють у Швейцарії й Мексиці, під юрисдикцію субнаціональних утворень — у Канаді й Австралії. У сфері бюджетних відносин у федеративних державах є величезна різноманітність національних систем, які часто суперечать стандартній теорії оптимальної моделі. Причини цього криються у сильному впливі політики, історичних особливостей формування держав. Види федерацій

За особливостями конституційно-правового статусу суб'єктів федеративної держави виділяють:

- Симетричні
- Асиметричні

У симетричних федераціях суб'єкти мають однаковий конституційно-правовим статусом (наприклад, Федеративна Демократична Республіка Ефіопія, Сполучені Штати Америки), в асиметричних - конституційно-правовий статус суб'єктів різний (наприклад, Республіка Індія, Федеративна Республіка Бразилія, Російська Федерація). Абсолютно симетричних федерацій на сьогоднішній день не існує: всі вони володіють тими чи іншими ознаками асиметричності. За особливостями формування федерації виділяють:

- територіальні
- національні
- змішані

При формуванні територіальних федерацій використовується територіальний географічний ознака (наприклад Сполучені Штати Америки, Німеччина), в національних - за національною ознакою (наприклад колишні Союз Радянських Соціалістичних Республік, Чехословаччина, Югославія). У змішаних федераціях формування йде за обома ознаками (наприклад Росія). Способи формування федерації в значній мірі визначають характер, зміст, структуру державного устрою.

За способом утворення федерації поділяються на:

- договірні
- конституційні

Конституційні федерації виникають на базі раніше існуючого єдиної держави. Всупереч поширеній помилці, в конституціях таких держав, як правило, прописаний принцип територіальної цілісності країни і суб'єкти федерації не мають права вільного виходу зі складу держави (наприклад Німеччина, Бразилія, Росія).

Договірні федерації виникають в результаті об'єднання раніше незалежних держав в одну, для чого підписується договір про об'єднання. У такому договорі навіть можуть бути прописані умови входу (наприклад, в Конституції США) і виходу (сецесії) держав зі складу федерації (наприклад, в договорі про освіту СРСР).

ступінь централізації:

- централізовані (Аргентина, Індія)
- децентралізовані (Швейцарія, США)

Загалом, не зважаючи на різноманітність федеративних устроїв, можна зробити висновок, що така форма державного устрою є ефективною у вирішенні низки проблем загального характеру: суверенітету; розмежування предметів відання й повноважень між федерацією та її суб'єктами; створення механізму підтримання балансу інтересів у середині федерації; економічного вирівнювання регіонів і умов життя людей; формування єдиної правової системи федеративної держави та механізму реалізації права; збереження цілісності союзної держави тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>.

2. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / О. В. Петришин, М. В. Цвік, Л. В. Авраменко. – Харків: Право, 2009. – 564 с. – (За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України М. В. Цвіка, дра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України О. В. Петришина.).

3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.

4. Зайчук О. В., Заєць А. П., Журавський В. С., Копиленко О. Л., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / О. В. Зайчук (ред.), Н. М. Оніщенко (ред.). – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 688с.

**Симоненко О.В., курсант 2 курсу
ННПФСКМ НАВС
Науковий керівник: Тюріна О.В.,
професор кафедри теорії держави та
права НАВС, кандидат
юридичних наук, доцент**

ДЕМОКРАТИЧНА, ПРАВОВА ДЕРЖАВА У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Специфіка сучасної ситуації в Україні зводиться до того, що відбувається двоєдиний процес формування й громадянського суспільства, й правової держави, де громадянські права людини